

פרק רביעי; דף כו

לח. א. בכור בהמה טהורה, מתי הוא ניתן לכהן?
ב. האם מותר ליתן מתנות כהנים, לויים או עניים, לאלו המסייעים בבית הגרנות? מה נכלל בדין 'כהן המסייע'?

א. ישראל שנולד לו בכור בהמה טהורה, חייב ליטפל בו שלשים יום מלידתו (כולל יום שלשים. תוס' ועוד) – בבהמה דקה. רבי יוסי אומר: שלשה חדשים, מפני שטיפולה מרובה ושניה דקות (וצריכה לינוק מאמה, לכן אין להפרידה מאמה כל שלשה חדשים). ובגסה חמשים יום. ורק לאחר מכן נתנו לכהן (מלאאתך ודמעך לא תאחר, בכור בניך תתן לי, כן תעשה לשרך לצאנך – שורך דומיא דמלאאתך, היינו בכורים הניתנים לחמשים יום; וצאנך דומיא דבנך שנפדה לאחר שלשים יום. ואין לומר להפך – שלכך הוסיף הכתוב 'עשיה' בשור. ע' פיה"מ לרמב"ם ורע"ב שהביאו דרשת רב כהנא הנזכרת. וע' ר"ג ומהריט"א).

בדקה, נתנו לאחר עבור יום שלשים (תוס' ועוד). ובגסה, יש אומרים ביום החמשים יכול ליתן לכהן, דומיא דביכורים. ויש חולקים (ע' בתוס' ובמפרשים; מג"ח יח, ג; שבט הלוי ח"ה קנ"ג הקדשים ח). אפילו רצה הכהן לקבלו קודם לזמן הזה ולטפל בו – אסור ליתן לו, מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות. אבל אם הכהן רוצה בו תוך הזמן על מנת לאכלו מיד [בבעל מום], או להקריבו מיד [בתמים בזמן הבית] – מותר, שהרי אינו מטפל בו במקום הבעלים.

א. יש אומרים שאם הבעלים מקבלים על עצמם את הטיפול, יכולים ליתן לכהן מיד, ואף מצוה יש בדבר (ע' חו"ב ועוד).

ב. אין כהן מצוי, חייב ישראל לטפל בו עד שיודמן לו כהן (תוס' ורא"ש בפרק בתרא; טש"ע).

ב. הכהנים והלויים והעניים (הרמב"ם השמיט 'עניים') המסייעים בבית הגרנות – אין נותנים להם מתנותיהם. והנותנים להם חיללו (ושחתם ברית לוי). ועוון קרוב למיתה הוא (עתוס'). ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו). ובקשו חכמים לקונסן להפריש עליהם תרומה, כאילו לא עשו כלום, ומפני מה לא קנסום, שמא יבוא להפריש מן הפטור על החיוב.

לאו דוקא סיוע בבית הגרנות אלא הוא הדין לכל סיוע, כגון שנותנים מעות לישראל כדי שיתן להם מתנות (יד"ד סא, כח).

בכלל איסור סיוע, כשהכהן מקבל את הבכור קודם הזמן וטורה טיפולו עליו, כנזכר לעיל. אסור לכהן ליתן טובת הנאה לאדם על מנת שיתן הלה המתנות לכהן קרובו, שנראה ככהן המסייע. וכן אסור ליתן לכהן תרומה ב'מתנה ע"מ להחזיר', שבשכר זה יתן לו שאר תרומותיו וכאילו הכהן קונה תרומה בשכרו (עפ"י קדושין ו: וברש"י).

דף כז

לט. א. האם רשאי אדם לומר לחברו, הא לך סלע זה ותן מתנותיך לקרובי כהן?
ב. מהן הקולות המבוארות בסוגיתנו המיוחדות לתרומת חוצה לארץ וחלתה?

א. מותר לישראל (ולא לכהן, כנ"ל) ליתן דבר מה לישראל אחר, כדי שיתן הלה תרומה לכהן קרובו. ומבואר בגמרא שלא התירו לעשות כן אלא בתרומה [ומעשר], אבל שאר מתנות שאין קדושה בגופן, יש חשש שהכהן המקבל ינהג במתנות כחולין גמורים ולא יאכלם בגדולה ובחשיבות כדין, כי יסבור שמתנות אלו נתחללו באותה מתנה שנתן עבורן ישראל קרובו. כן דייקו מדברי הברייתא.